

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:  
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР  
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

**МАТЕРІАЛИ**  
Міжнародної науково-практичної конференції

*Одеса, 26 квітня 2024 року*

Одеса  
«Фенікс»  
2024

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)  
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою  
Національного університету «Одеська юридична академія»  
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24      **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.  
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

*Матеріали видано в авторській редакції*

ISBN 978-617-8430-05-4

© НУ «Одеська юридична академія, 2024  
© Автори статей, 2024

**Чорний Максим Михайлович**

ЩОДО ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ПРОЦЕСУАЛЬНЕ КЕРІВНИЦТВО У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ, ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ У ЯКИХ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ»..... 293

**Щербатий Роман Романович**

КОНКУРС НА ПОСАДУ СУДДІ: ПОНЯТТЯ ТА ОСНОВНІ РИСИ..... 295

## **СЕКЦІЯ 8. ТРУДОВЕ ПРАВО ТА ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ Й ПРАКТИКИ**

**Чанишева Галія Інсафівна**

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ ..... 297

**Oleh M. Yaroshenko**

INTERNATIONAL TRENDS IN THE SPHERE OF FLEXIBLE WORKING HOURS ..... 299

**Бориченко Катерина Валеріївна**

ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ СТРОКІВ ЗВЕРНЕННЯ ДО СУДУ ЗА ВИРІШЕННЯМ ТРУДОВИХ СПОРІВ У РАЗІ ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ОПЛАТУ ПРАЦІ ..... 302

**Венедіктов Сергій Валентинович**

ЩОДО ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА ПРОСУВАННЯ ПО РОБОТІ ..... 304

**Lagutina Iryna**

HYBRID WORK AS A TYPE OF «FLEXIBLE WORK» ..... 306

**Мельник Костянтин Юрійович**

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДСТОРОНЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ВІД ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОBOB'ЯЗКІВ ..... 308

**Подорожній Євген Юрійович**

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОЧОГО ЧАСУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ..... 311

**Тихонович Олексій Юрійович**

ЩОДО ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ НА ІНФОРМАЦІЮ ВІД РОБОТОДАВЦЯ ПРО УМОВИ ПРАЦІ ..... 312

**Наньєва Марія Іванівна**

СИСТЕМА МІЖНАРОДНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ. .... 314

**Панченко Анна Олександрівна**

ПОНЯТТЯ «ВРАЗЛИВІ ГРУПИ НАСЕЛЕННЯ» ТА ВПЛИВ УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ НА РОЗШИРЕННЯ ЙОГО ЗМІСТУ..... 316

**Пожарова Оксана Вікторівна**

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ..... 319

**Сушко Вячеслав Вікторович**

МОБІНГ НА РОБОТІ: ЗАХИСТ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ ЗГІДНО З ТРУДОВИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ ..... 321

**Шукін Олександр Сергійович**

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ПРАЦІВНИКА НА СВОЄЧАСНИЙ РОЗРАХУНОК ПРИ ЗВІЛЬНЕННІ .. 323

**Білик Олександр Сергійович**

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ..... 327

**Галузінський Назар Олександрович**

ЗАГАЛЬНІ ОЗНАКИ САНКЦІЙ У ПРАВІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ..... 329

**Горбаченко Ерік Сергійович**

ГАРАНТІЇ ТРУДОВИХ ПРАВ РОБОТОДАВЦЯ ..... 331

**Жученко Руслан Олегович**

УСНИЙ ТРУДОВИЙ ДОГОВІР: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО ВИЗНАЧЕННЯ..... 333

**Казімирова Ольга Олегівна**

ПОСЛУГИ З ПОСЕРЕДНИЦТВА ЯК ВИД НЕСТАНДАРТНОЇ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ..... 335

**Карпенко Олександр Олександрович**

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ ..... 338

**Мирончук Владислав Володимирович**

ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОЛЕКТИВНИХ УГОД..... 339

**Стецьків Мар'ян Богданович**

ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯК СКЛАДОВА ЇХНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ... 341

## **СЕКЦІЯ 9. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА**

**Степаненко Оксана Василівна**

ОКРЕМІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В ПРАКТИЦІ ВЕРХОВНОГО СУДУ ТА ЄСПЛ.... 345

**Стрельцов Євген Львович**

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ..... 347

## ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ

У міжнародно-правових актах, у тому числі конвенціях і рекомендаціях МОП, поняття соціального діалогу не визначається. Водночас поняття соціального діалогу є одним із ключових понять, що потребує чіткого законодавчого визначення з огляду на підготовку в Україні нової редакції Закону України «Про соціальний діалог в Україні».

В юридичній практиці МОП на сьогодні вироблене тільки робоче визначення поняття соціального діалогу. Зазначається, що «соціальний діалог охоплює всі види переговорів, консультацій та обміну інформацією між представниками органів влади, роботодавцями та працівниками або між представниками роботодавців і працівників із питань стосовно економічної та соціальної політики, які становлять обопільний інтерес» [1, с. 17].

У чинному законодавстві України поняття соціального діалогу закріплене у ст. 1 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» 23 грудня 2010 року № 2862-VI. [2]. За своїм змістом воно є більш об'ємним, порівняно з робочим визначенням МОП, хоча ґрунтується на тих самих ознаках: розумінні соціального діалогу як певних процесів і методів; закріпленні суб'єктів і предмету соціального діалогу.

Водночас передбачене у ст. 1 у Законі України «Про соціальний діалог в Україні» визначення видається дещо громіздким. Так, дефініцією є стисле логічне визначення, яке містить у собі найістотніші ознаки визначуваного поняття, однак нормативне визначення, наведене у ст. 1 Закону України «Про соціальний діалог в Україні», надмірно деталізує структуру кожного з елементів соціального діалогу – процес, суб'єктний склад і предмет. Так, викликає заперечення визначення соціального діалогу у ст. 1 Закону як «процесу». Принаймні потрібно було б зазначити про процеси, що відповідає розумінню соціального діалогу МОП як широкого кола процесів і методів.

У науці трудового права існують різні підходи до визначення поняття соціального діалогу. Так, Г. І. Чанишева вважає, що доцільно розглядати соціальний діалог як «систему колективних відносин, що виникають у процесі визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу» [3, с. 324]. Точка зору вченої щодо визначення соціального діалогу як системи колективних трудових відносин, на нашу думку, заслуговує на підтримку.

В цілому більш правильно було б розглядати соціальний діалог як певні взаємовідносини, взаємодію між сторонами соціального діалогу. Тому що саме для суспільних відносин характерним є визначення суб'єктів і предмету такої взаємодії. Ці взаємовідносини або взаємодія не можна розглядати як процес, який і складається із трьох стадій, про які зазначається у ст. 1 Закону України «Про соціальний діалог в Україні». Взаємовідносини або взаємодія охоплюють не один процес, а процеси та методи, на що звертає увагу МОП. Оскільки зазначені у законодавчому визначенні поняття соціального «визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень» – це, по суті, методи досягнення мети соціального діалогу, а не сам соціальний діалог.

Не потрібним, на нашу думку, є зазначення в понятті соціального діалогу про суб'єктів, інтереси яких представляють сторони соціального діалогу. Це доцільно зробити в окремій статті законопроекту чи статті окремого розділу «Рівні та сторони соціального діалогу».

Водночас визначення у понятті предмету соціального діалогу, що міститься у ст. 1 Закону України «Про соціальний діалог в Україні» необхідно залишити, враховуючи теоретичне та практичне значення цієї категорії.

У зв'язку з цим видається доцільним визначити соціальний діалог як взаємодію сторін соціального діалогу, що відбувається у визначених законом, колективними угодами та дого-

ворами формах, у процесі формування та реалізації соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин.

У доктрині трудового права досить докладно визначено значення соціального діалогу як правового явища. Так, на думку В. В. Яцишина, воно детермінується загальною спрямованістю на визначення, зближення та узгодження позицій сторін та їх суб'єктів задля формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин [4, с. 2]. Вчений підкреслює значення соціального діалогу як: «засіб розбудови суспільних відносин демократичними методами; засіб покращення умов праці як базової категорії життя; засіб подолання соціальної напруженості та вирішення конфліктних ситуацій; засіб забезпечення та спосіб встановлення справедливого балансу між інтересами сторін соціального діалогу у сфері праці» тощо. При цьому В. В. Яцишин звертає увагу на значення соціального діалогу як важливого та ефективного інструменту подолання кризових ситуацій, враховуючи світову ситуацію в умовах пандемії COVID-19 та її наслідки для сфери праці.

Необхідно також акцентувати увагу на значенні соціального діалогу для підвищення рівня і якості життя громадян, досягнення соціальної стабільності та громадської злагоди в суспільстві, враховуючи предмет соціального діалогу, про який у понятті соціального діалогу у ст. 1 Закону України «Про соціальний діалог в Україні».

Особливу увагу необхідно звернути на значення соціального діалогу під час воєнного стану в Україні. Безумовно, така обставина заважає звичайному функціонуванню інститутів демократії та правової системи, що робить соціальний діалог ще більш важливим для забезпечення взаєморозуміння та співпраці між різними суспільними групами. Ба більше, здійснення соціального діалогу зумовлює розвиток економічної безпеки, яка є однією з основних складових національної безпеки та необхідною передумовою для протистояння агресору.

#### ***Список використаних джерел***

1. На шляху до ефективного, впливового та інклюзивного соціального діалогу в Україні: Зелена книга. URL: <https://www.ilo.org/uk/publications/na-shlyakhu-do-efektyvnogo-vplyvovoho-ta-inklyuzyvnoho-sotsialnoho-dialohu>
2. Про соціальний діалог в Україні : Закон України від 23.12.2010 р. № 2862-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 28. Ст. 255.
3. Чанишева Г. І. Правові основи соціального діалогу у сфері праці. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 63. С. 323–328.
4. Яцишин В. В. Принципи соціального діалогу у сфері праці : дис. ... д-ра філософії : 081 – Право / НУ ОЮА. Одеса, 2021. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0822U100324>

**Ключові слова:** соціальний діалог, поняття соціального діалогу, значення соціального діалогу, законодавство України.

**Keywords:** social dialogue, the concept of social dialogue, the importance of social dialogue, legislation of Ukraine.

***Мирончук Владислав Володимирович***

*Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірант кафедри трудового права та права соціального забезпечення*

## **ЩОДО ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ КОЛЕКТИВНИХ УГОД**

Основним актом національного законодавства, що визначає правові засади розробки, укладення та виконання колективних договорів і угод з метою регулювання трудових відносин та захисту соціально-економічних інтересів працівників і роботодавців є Закон України